

N:o 89.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1895, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af inom Riksdagen väckta motioner angående upptagande af lån för försvarets stärkande m. m. (1:sta U. A.)

Såsom utskottet omförmält under punkten 17:o i sitt utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret, och under punkten 9:o i sitt utlåtande n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvaret, har

ej mindre uti två inom Riksdagen väckta motioner, den ena i Första Kammaren af herr *R. Almström* m. fl. (motion n:o 39) och den andra i Andra Kammaren af herr *H. H. Lilliehöök* m. fl. (motion n:o 122), sammanstämmande hemstälts, att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att Kongl. Maj:t behagade låta upprätta och för Riksdagen framlägga förslag till flottans nybyggnad, det fasta försvarets utveckling samt arméns förseende med tidsenliga gevär, äfvensom till kostnadernas bestridande med inom landet upplånade medel, allt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de åsigter, som i motionerna blifvit angifna;

än äfven föreslagits,

dels uti en inom Första Kammaren af friherre *Klinckowström* väckt

Bih. till Riksd. Prot. 1895. 4 Saml. 1 Afd. 62 Häft. (N:o 89.)

motion (n:o 14), att Riksdagen ville afslå Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag till anskaffande af medel på extra stat för nybyggnad af flottans sjögående fartygsmateriel, och att deremot Riksdagen ville besluta att för anskaffning af medel härtill anbefalla riksgäldskontoret upptagandet af ett från de enskilda lånegifvarnes — allmänhetens — sida ouppsägbart statslån på 50 millioner kronor, med samma bestämmelser i öfrigt, som blifvit fastställda beträffande 1887 års endast från statens sida uppsägbara lån, löpande med $3\frac{8}{10}\%$ ränta, att halfårsvis af riksgäldskontoret utbetalas;

dels ock uti en inom samma kammare af herr af *Burén* väckt motion (n:o 29), att staten genom sin inhemska statskredit måtte ställa ett belopp af 50 millioner kronor med 3 procent ränta, som halfårsvis betalades uti ouppsägbara obligationer, hvilka borde vara ställda på mindre valörer i 10, 20, 50 och 100 kronor att försäljas med den kapitalrabatt, som tidsförhållanden kunde kräfvä, och att dessa obligationer borde vara textade så, att de icke kunde belånas i utlandet, och hållas till försäljning på behöriga platser icke ensamt i de stora städerna, utan äfven vid hvarje postkontor och riksbankens afdelningskontor i landsorterna, der räntan äfven borde betalas; samt

att använda nettobeloppet häraf att dermed i första rummet inom svenska verkstäder så mycket som der kunde tillverkas på möjligast kortaste tid fullständiga vårt sjöförsvaret med anskaffande af den krigsmateriel för flottans räkning, som Kongl. Maj:t i sin proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, så att flottan alltså måtte kunna fylla sin uppgift i försvaret och vår armé derigenom på verksammaste sätt kunde motsvara sitt ändamål och de ökade uppoffringar, nationen för dess stärkande underkastat sig.

Och hade utskottet i ofvannämnda punkt 17:o af sitt utlåtande n:o 5 anmält, att utskottet komme att öfver herr Almströms m. fl. samt herr Lilliehööks m. fl. motioner, i hvad de afsåge landtförsvaret, framdeles afgifva utlåtande, äfvensom i punkten 9:o af sitt utlåtande n:o 6 hemställt, dels att Kongl. Maj:ts framställning angående anslag till fartygsmateriel m. m. måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen för anskaffning af ny fartygsmateriel på extra stat för år 1896 anvisade ett belopp af 1,500,000 kronor; dels ock att friherre Klinckowströms och herr af Buréns omförmälda motioner måtte, i hvad de kunde anses afse upptagande af lån för berörda anskaffning, anses derigenom besvarade; hvilken hemställan af Riksdagen bifallits; hvaremot utskottet i samma punkt anmält, att utskottet komme att öfver friherre Klinckowströms och herr af Buréns nämnda motioner i öfrigt äfvensom öfver herrar

Almströms m. fl. och Lilliehööks m. fl. motioner i hvad de berörde sjöförsvaret framdeles afgifva utlåtande.

Till stöd för sina framställningar hafva motionärerna anfört hufvudsakligen följande:

friherre Klinckowström:

att förutom det ordinarie anslag, som Kongl. Maj:t å femte hufvudtiteln äskat, eller 1,300,000 kronor, hade Kongl. Maj:t på extra stat äskat 12,250,000 kronor, att utgå under 5 år, till nyanskaffning af flottans fartygsmateriel, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den af Kongl. Maj:t förut gillade plan, samt att deraf för år 1896 anvisa till afslutande af pansarbåten »Oden» 690,000 kronor samt till anskaffning af ett rekognosceringsfartyg, tre 1:a klassens minbåtar och två 2:a klassens minbåtar 1,710,000 kronor, eller tillsammans 2,400,000 kronor;

att detta anslag, afsedt att utgå under 5 år, utgjorde endast omkring $\frac{1}{4}$ af det som fordrades för att sätta flottans sjögående materiel i det tillstånd, som Kongl. Maj:t ansåge nödvändigt för att skydda våra kuster;

att 20 à 30 år skulle fordras för att uppbringa flottans sjögående krigsmateriel till det antal fartyg, som minst erfordrades till landets försvar;

samt att de skattdragandes börda skulle efter de 20 à 30 åren härigenom ökas med omkring 2 millioner kronor, om ens de återstående 36 à 37 millionerna af detta anslag af kommande Riksdagar beviljades.

Om den af motionären föreslagna utvägen godkändes, borde obligationerna, till vinnande af nödig skyndsam realisation, kunna säljas till högst 10 % under pari och endast i den mån den nya krigsmaterielen på svenska verkstäder och skeppsvarf hunne tillverkas, dock icke till högre nominelt belopp än 10 millioner kronor årligen. Genom realisation af det ofvan föreslagna obligationsbeloppet till 90 % skulle erhållas 45 millioner kronor, som, löpande med omkring 4 %, skulle fordra för räntans betalande omkring 1,800,000 kronor årligen.

herr af Burén:

Fyratio år hade redan gått till ända, sedan vi börjat ett nytt kredit- och finanssystem, grundadt på utländska lån. Följderna deraf vore för alla numera en visshet — landet nästan utfattigt. I brist på förlag kunde industrimannen ingenting åstadkomma, arbetslöshet, konkurser

och armod stämplade vår industris beskaffenhet. Vårt jordbruk, tryckt af de utländska skulderna, låge förlamadt och dess innehafvare kämpade om existensen. Våra mineralrikedomar, delvis i utländska händer, rycktes undan oss; delvis oarbetade gånge de oss inga inkomster; jernvägarne gånge ej ränta nog att betäcka de utländska lånen. Den utländska krediten vore en mara, som oroad och ruinerade oss, kastade oss tillbaka oakadt vårt sträfsamma motstånd, emedan all inkomst af vårt arbete ginge till utlandet, som oakadt all vår möda och besparing ändock icke kunde förnjöjas, då den årliga exporten icke räckte till för betäckandet af de årliga räntorna till utlandet och behovet. Komme härtill, att utlandets kapitalister, som skådat vårt arbetssätt och finansiella oförstånd, fästade sina spekulationer på vårt land och sände hit sina kapital icke allenast till lån, utan till och med för att bedrifva bankrörelse och sålunda inskränka oss från den kreditrörelse, som varit den enda, som vi eljest förstått, eller privatkrediten. Också hade det kommit derhån med detta system, att vi hvarken kunde förlägga vår industri eller ens försträcka försvarskostnaderna för landets värdiga ställning vid sidan af andra stater, som hotade vår existens och framtid. Sålunda vore vår ställning blifven, den kunde icke fördragas, den finge icke längre fortfara. Den vore byggd på finansielt oförstånd, och vi måste nu i sista timmen förändra system, om vi ville verka och bestå.

Men hvilket system skulle vi antaga? Jo, ett sådant, som lemnade behållningen åt den som arbetade, gånge mödans lön åt arbetet och riktade industri och kapitalbildning och gjorde landet rikt.

Det vore vårt fel, att vi icke i tid besinnat detta, utan börjat med våra utländska lån, som slutat med saldo, oss till skada, å cirka 1 milliard, för hvars beräntande och amortering vi nu svettades blod och hvaraf vår industri blifvit nedtryckt till den ställning, hvori den nu befundes, och en lång framtid af umbäranden förestode oss, innan skulderna blefve betalda. Vi måste dock fatta mod, ty den som såge faran i ansigtet, han hade redan till hälften öfvervunnit den, och nu borde vi blifva klokare och söka hjälpmedel, som bestode i bättre insigt om krediten. Såsom vi hittills hade förstått den, hade den ledt till vår ofärd; såsom vi skulle förstå den, bringade den oss friska krafter, godt mod och storartad framtid.

Krediten gagnades i trenne former: privatkredit för den privata rörelsen, bolagskredit för bolag och statskredit för staten; och vore dessa endast delar af ett ordnad nutidens kreditväsen.

Privatkrediten hade vi börjat få en aning om i vår vaxelrörelse. Det lån, som erhöles emot vaxel, vore en sådan kreditens operation,

att på samma gång lånesumman lemnades ut, komme den lemnade vexeln att löpa *sin* väg, verkande som ett kreditpapper i rörelsen. Derigenom ökades rörelsemedlen till dubbla beloppet, hvilket, som hvar och en förstode, hade en betydelsefull verkan för industri och kreditväsen. Med bolags- och statskredit förhölle det sig på samma sätt eller så, att dessas kreditpapper — obligationer — vore oundgängliga för industri, emedan de ökade kreditmedlen och bildade kapital. Denna kredit kunde icke tillgodoses med privatkreditens små och korta vexlar.

Dessa krediter, i detta hänseende alldeles okända hos oss, hade vi gagnat i utlandet samt förbisett dessas ofantliga nytta, och som denna sorts kreditpapper hörde till de stadiga kapital, som icke vore egentligen beroende af den metalliska valutans ömtåliga fluktuationer, så bibehölle de sig stadigt i rörelsen och gäfvē förlag, hvarför de räknades och komme att räknas till fasta kapital, på hvilka industrien förnämligast hvilade. Äfven och till följd af deras myckenhet, som rättade sig efter industriens omfång, verkade de stadga i kreditrörelsen och paralyserade dessa eljest ofta återkommande stöckningar i handelsförhållanden, som åstadkomme finanskriser och dymedelst gäfvē ett handtag åt privatkrediten, som *den* icke kunde umbära.

Som vi varit i saknad af dessa för industrien oskattbara kapital, så hade vi ock varit hemfallna åt dessa ofta påkommande penningkriser, som störtat vår med mycken möda utvecklade lilla industri och omintetgjort de resultat, vi emellan hvarje finanskris uppstyltat.

Nu vore tid att inrätta dessa krediter som de borde vara, om det någonsin skulle blifva utaf, så att vi sjelfva kunde förlägga och draga nytta af dessa kreditpapper, högst nödiga för den stora industrien och kapitalbildningen. Kreditpapper af denna art borde ställas i obligationer. De afsåge att uppfånga lediga och besparade kapital, som skulle placeras, och statskrediten, som lemnade sina statsobligationer för det lediga kapital, som staten hade behof utaf, afsåge att framkalla besparing och att uppfånga besparadt kapital samt kapitalisera och placera det. Äfven med afseende på samladt kapital hade det att uppfånga sådant och fruktbar göra det i stor industriel användning liksom det äfven för samlandet af kapital i stort verkade till kapitalbildning, som genom statskrediten komme till sin högsta potens.

Motionären önskade, att den nu församlade Riksdagen måtte genom sin verksamhet bevisa, att den egde den omfattning i våra finansiella angelägenheter, som vår ställning och tidsförhållandena kräfde, och hade för sig klart, att vi, medelst den inhemska statskrediten, lyfte industriens väg öfver de tillfälliga krisernas vågsvall, som ofta förekomme, och

gåfve den en styrka, tillräcklig att hålla den uppe och gå framåt medelst de stora kapital, som det på så sätt befordrade industriella arbetet erfordrade, hvarjemte denna statskredit städse stode till tjänst för de stora statsbehofven.

Enligt motionärens mening vore af alla de statsbehof, som Kongl. Maj:t i sin proposition till Riksdagen äskat, intet så angeläget som att anskaffa tillräckliga medel för att så fort ske kunde fullständiga vårt sjöförsvaret. Uti statsrådsprotokollet den 14 januari 1895, femte hufvudtiteln, sid. 13, hette det, att den ungefärliga styrka, som erfordrades för att göra vårt sjöförsvaret något så när betryggande vore beräknad till 14 à 15 pansarbåtar, 50 stycken minbåtar och 5 rekognosceringsfartyg.

Då kostnaden för en första klassens pansarbåt med sednast vidtagna förbättringar beräknats till omkring 3,190,000 kronor, för en första klassens minbåt till 215,000 kronor, för en andra klassens minbåt till 105,000 kronor och för ett rekognosceringsfartyg till 880,000 kronor, utgjorde kostnaden för hela ofvannämnda fartygsmateriel något öfver 61,500,000 kronor, hvaraf för den redan anskaffade färdiga delen af denna materiel borde beräknas 11,447,000 kronor. Alltså erfordrades i rundt tal 50 millioner kronor, som statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet ansåge önskvärdt att anskaffa på direkt skatteväg med ett ordinarie anslag af 2,500,000 kronor, och skulle vi sålunda ej vara färdiga med detta sjöförsvaret förr än om 20 år. Men kunde vi ej nu försvara oss, så behöfde vi ej rusta för ställningen om 20 år; ty med nutidens krig och internationella förhållanden fattade vi lätt, att vi icke egde framtiden, såvida vi ej kunde bestå i detta nu, och, om så icke vore, vi eljest vid förelagda tid, om 20 år, sannolikt skulle vara utplånade från nationernas antal.

Ögonblickets vigt tillåte alltså inga uppskof. Här vore frågan om att stå eller falla, och *som vi icke ville falla*, så måste vi hafva anslag, för att med dem nu och genast iordningställa vårt sjöförsvaret; men i fråga om större statsutgifter låte det sig icke göra att i skatter utpressa sådant kraf, utan man måste begagna annat system för anskaffandet af medel till dem — ett system, som icke utsugde utan höjde industrien och kapitaltillväxten, hvarigenom välståndet och nationalförmögenheten ökades och befrämjades. Detta vore det efterlängtade medlet man sökte, och som innebure den största lycka. Det vore problemet — den inhemska krediten löste det.

Vi borde därför taga ett *inhemskt* statslån på 50 millioner kronor med 3 procent ränta och kapitalrabatt vid försäljningen och använda

dessa 50 millioner kronor för sjöförsvaret att dermed på kortaste tid anskaffa den krigsmateriel för kongl. flottans räkning, som Kongl. Maj:t föreslagit. Räntan uppehölls med en enkel skatt af $1\frac{1}{2}$ millioner kronor, lagd på cigarrer, tobak och äfven, om man så ville, på lyxartiklar och spel. Den blefve en obetydlig skatt, som ej generade oss det ringaste. I fråga om kapitalinbetalningen, så borde icke sådana obligationslån, som staten upptog för improduktiva ändamål såsom nu för sjöförsvaret inbetalas. — Ville staten inbetala dem till vissa delar och vissa tider, så borde det ske, när kursen vore låg för desamma. Ville innehafvaren hafva penningar för dem, så kunde han sälja dem när han behagade och funne kursen fördelaktig. — Hvarför staten icke borde inlösa dem vore därför, att i samma mån som dylika kreditpapper komme i rörelse, i samma mån blefve industrien lifvigare; ty blott kapitaltillgång funnes, så funnes knappast gräns för industriens utveckling, och i mån af kreditpappers mängd fölle räntan. Ett så beskaffadt statslån, som upptoges till försvaret, gjorde just därför mera nytta än skada, ty utom nyttan att få vårt sjöförsvaret hastigt i fullständigt skick, så åstadkomme lånet nya och förökade industrier i landet, som skattade till staten lika mycket eller mera än hvad som till räntan erfordrades och på samma gång beredde ett sådant lån nedsättning i räntan och gynnade dermed all industri. Det vore på denna värdiga grundval, som det vestra Europas stora stater intagit en magtställning i industri och politik under innevarande sekel, som fördubblat deras inflytande i det stora statsförbundet mot hvad det varit under tilländagångna sekler.

herr Almström m. fl. och herr H. H. Lilliehöök m. fl.:

Pligten och fosterlandskärleken manade allvarligt det svenska folket att, i likhet med andra frihetsälskande nationer, med all kraft ordna hela det länge försummade försvarsväsendet på ett i möjligaste mån betryggande sätt, så att det måtte blifva mäktigt att värna om fäderneslandets sjelfständighet och ära.

Ehuru denna maning ej förmått göra sig så kraftigt gällande, att fullständiga åtgärder för förstärkande af försvarsväsendet kunnat vidtagas, hade dock svenska folket under senare åren kommit till allt klarare insigt om vådan att försumma detsamma, och ett varmt intresse för försvarsväsendets ordnande hade vaknat.

Ett bland de många bevisen härför vore de vid 1892 års urtima riksdag beslutade förbättringarna, hvilka dock nästan uteslutande komme det rörliga landförsvaret till del.

Frågan om ordnandet af försvaret i sin helhet hade likväl ännu ej fått sin lösning, och förr än detta skett kunde vi hvarken skydda vår neutralitet och våra handelsintressen i händelse af sjökrig mellan främmande magter i oss omgifvande vatten eller med något hopp om framgång hindra en anfallande fiende att landstiga på vår kust.

Det vore därför nödvändigt, att det förbättrade rörliga försvaret till lands kompletterades genom ett tidsenligt ordnad sjöförsvaret, äfvensom att det fasta försvaret till lands fullständigades och att tillräckligt antal tidsejliga vapen för armén anskaffades.

Den svenska flottan, som, på grund af vårt lands hafomflutna läge, vid krigsutbrott hade synnerligen viktiga uppgifter sig förelagda, vore för närvarande så underlägsen till sin styrka, att upprätthållandet af en väpnad neutralitet, som komme att respekteras af i vår närhet krigförande sjömagter, icke vore möjligt, och än mindre skulle denna otillräckliga flotta med ringaste hopp om framgång kunna hindra en anfallande fiende från att brandskatta och sköfla våra kuststäder eller verkställa en landstigning på vår kust. Nödvändigheten bjöde alltså att skyndsamt sätta vårt sjöförsvaret i sådant skick, att det, så vidt möjligt vore, måtte kunna utföra dessa för vårt lands sjelfständighet så ytterst viktiga uppgifter.

Vid sistlidne riksdag hemställde Kongl. Maj:t, att på extra stat, utöfver de af 1893 års Riksdag till en pansarbåt beviljade, ännu icke anvisade medel, 1,868,000 kronor, måtte beviljas 10,622,000 kronor att jemte förberörda belopp utgå under åren 1895—1899 med en femtedel årligen för att jemte det till ofvannämnde pansarbåt för år 1894 anvisade anslag af 1,000,000 kronor användas till nyanskaffning af fartygsmateriel i enlighet med ett program, grundadt på 1892 års sjökrigsmaterielkomité's betänkande, som afsåge nybyggnad af tre 1:a klass pansarbåtar, ett avisofartyg, ett transport- och minmateriefartyg, tio 1:a klass minbåtar och sex 2:a klass minbåtar. Men detta förslag antogs ej af Riksdagen, utan anvisades blott 1,500,000 kronor för 1895 för anskaffning af fartygsmateriel.

Sjöförsvaret befunde sig sålunda hvad materielen beträffade alltjemt i ett otillfredsställande läge, och ehuru den materiel vi egde vore i fullgodt stånd, vore den alltför otillräcklig.

Då enligt sistnämnda komité's äsigt sjökrigsmaterielen, för att kunna vara någorlunda betryggande, borde bestå af stridsfartyg till minst nedan angifna antal af de olika certerna, nemligen:

15 pansarbåtar af 1:a klass,

30 minbåtar » 1:a »

20 minbåtar af 2:a klass,
6 avisofartyg jemte

fast och tillfällig mineringsmateriel, så skulle det fordras en tidrymd af inemot 50 år för att på det sätt som hittills varit följdt anskaffa ofvannämnda sjökrigsmateriel. Men då pansarbåtarnas och avisofartygens användbarhet icke borde beräknas för längre tid än omkring 30 år och minbåtarnas till omkring 20 år, samt således nära hälften af de tidigast anskaffade krigsfartygen efter 50 års förlopp ej skulle vara fullt tjänstbara, ansåge motionärerna det tydligt, att vi på den väg, som hittills varit följd, aldrig skulle kunna erhålla en fullt effektiv materiel till det antal, som sålunda ansetts såsom det minsta erforderliga i sjöförsvarsväg.

Det låge således i öppen dag, att om ett betryggande försvar någonsin skulle kunna skapas, måste kraftiga åtgärder vidtagas.

Flottans nuvarande stridsmateriel, förutom äldre fartyg, bestode af:

4 pansarbåtar 1:a klass, deraf en under byggnad,
6 minbåtar 1:a »
9 » 2:a » jemte

fast och tillfällig mineringsmateriel,

hvidan, för uppbringande af denna materiel till den styrka, som omfördälda 1892 års sjökrigsmaterielkomité ansett erforderlig, återstode att anskaffa:

11 pansarbåtar 1:a klass,
24 minbåtar 1:a »
11 » 2:a » samt
6 avisofartyg äfvensom mineringsmateriel.

Då jemlikt statsrådsprotokollet den 13 januari 1894, jemfördt med senare erhållna uppgifter angående kostnaden för den under byggnad varande pansarbåten, anskaffningskostnaden numera vore för hvarje:

pansarbåt 1:a klass	3,194,000 kronor,
minbåt 1:a »	215,000 »
» 2:a »	105,000 »
avisofartyg	880,000 »

betingade kompletteringen af flottans stridsmateriel, jemte erforderliga medel, 694,000 kronor, för fullbordande af den under byggnad varande fjerde pansarbåten, ett sammanlagdt utgiftsbelopp af 47,423,000 kronor,

förutom kostnaden för den fasta och tillfälliga mineringsmateriel, som ännu kunde behöfva anskaffas till skydd för viktigare hamnar och inlopp.

Af det ofvan anförda framginge, dels att landets trygghet ovilkorligen fordrade sjöförsvarets förstärkande, dels ock, att, då detta numera icke vore möjligt med mindre än det utfördes på jmförelsevis kort tid, härtill åtginge större belopp än som rimligen kunde undandragas andra statsverkets behof, samt att således en betydligare tillgång till medel måste på en gång beredas.

Om från 47,423,000 kronor droges kostnaderna för minbåtarna, återstode i rundt tal ett belopp af 40,000,000 kronor, för hvilket pansarbåtar och avisoångare skulle anskaffas. Det vore denna summa, som borde anskaffas genom särskilda åtgärder.

Minbåtarna syntes fortfarande såsom hittills böra byggas med årliga anslag. För innevarande år hade Riksdagen beviljat för nybyggnad vid flottan 1,500,000 kronor. Om man antog, att Riksdagen under loppet af 10 år läte detta anslag årligen växa intill ett belopp, som vore den beräknade annuiteten för ett lån af 40,000,000 kronor, sedan detsamma blifvit till fullo upptaget, syntes af nedanstående tablå, att omkring 6,800,000 kronor för minbåtars byggande förefunnes, sedan man från detta nybyggnadsanslag betäckt de årliga annuiteterna på de under tiden upplånta medlen:

	Ifrågasatt årsanslag:	Årsannuitet:	För minbåtars byggande:
	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1:a året.....	1,500,000: —	220,000: —	1,279,800: —
2:a »	1,600,000: —	440,000: —	1,159,600: —
3:e »	1,700,000: —	660,600: —	1,039,400: —
4:e »	1,800,000: —	880,800: —	920,000: —
5:e »	1,900,000: —	1,101,000: —	799,000: —
6:e »	2,000,000: —	1,321,200: —	678,800: —
7:e »	2,050,000: —	1,541,400: —	508,600: —
8:e »	2,100,000: —	1,761,600: —	338,400: —
9:e »	2,150,000: —	1,981,800: —	68,200: —
10:e »	2,202,000: —	2,202,000: —	—
		Summa kronor	6,791,800: —

Beträffande det otillfredsställande skick, hvori vårt *fasta* försvar till lands befunde sig, behöfde endast påpekas: att *Karlsborgs fästning* ännu stode ofullbordad; att *Norrbottnen* saknade hvarje fast stödpoint för försvaret; att de försvarsverk, som blifvit uppförda vid *inloppen till Stockholm*, äfvensom befästningarne vid *Karlskrona* visserligen befunde sig i godt skick, men behöfde kompletteras och förstärkas på grund af de stora framsteg, som vapentekniken gjort under senaste tider; att ön *Gotland*, hvilken under ett sjökrig i Östersjön måste vara en eftertraktad besittning för en hvar af de krigförande magterna, saknade en befästad punkt till betryggande af öns besittning; samt att anspråk på befästade af inloppen till våra förnämsta kuststäder gjorde sig allt mer gällande.

Ofvan nämnda befästningar äfvensom dylika till skydd för åtskilliga större kuststäder vore alla af stort värde för försvaret, men då de icke lämpligen på en gång kunde utföras, kunde man till en början icke tillgodose andra än dem, som hade den största betydelsen. Under antagande, att arbetena å *Karlsborg* fortginge tills vidare genom direkta årsanslag, torde för de viktigaste arbetena i öfrigt böra anskaffas medel till ett belopp af 15,000,000 kronor, hvilket ingalunda borde sättas lägre, då ensamt de så behöfliga ifrågasatta fästningarna i *Norrbottnen* och på *Gotland* torde kräfvat med bestyckning den förra omkring 6,500,000 kronor och den senare 3,500,000 kronor.

Värdet af arméns förseende med nya gevär på sätt Kongl. Maj:t föreslagit behöfde, enligt motionärernas förmenande, icke utvecklas, då Riksdagen genom sitt bifall förlidet år till anskaffande af en del sådana erkänt detsamma. Då hela anskaffningskostnaden blifvit beräknad till öfver 7,000,000 kronor, kunde, om anskaffningen skulle ske så fort som möjligt, hela beloppet icke lämpligen tillgodoses ensamt genom årliga anslag, utan syntes åtminstone 5,000,000 kronor böra anskaffas på det sätt motionärerna föreslagit.

För att försvarsverket måtte kunna motsvara de anspråk, som landets trygghet uppstode på detsamma, fordrades alltså *sjöförsvarets förstärkande*, det *fasta försvarets komplettering* samt *arméns förseende med nya gevär*, men äfven att detta utfördes *inom möjligt kortaste tid*. Härtill kräfdes dock, att penningar till stora belopp kunde disponeras för ändamålet utan att andra statsbehof åsidosattes. Det spörsmålet framstälde sig då: huru och hvarest skulle dessa nödiga medel erhållas?

Det vore påtagligt, att svenska staten, liksom andra stater i liknande läge, måste anlita sin kredit och således genom lån anskaffa de

belopp, som fordrades för att sätta sitt försvarsverk i fullt stånd, men detta behöfde lyckligtvis icke ske genom *utländskt* lån, utan kunde genom anlåtande af *inhemsk statskredit* dessa medel anskaffas inom *eget* land. Kapital till belopp af flera hundra millioner kronor finnes i sparbänkerna samt på deposition och upp- och afskrifningsräkningarna i de öfriga bankerna. Enligt officiella uppgifter vore i bankinrättningarna insatta följande belopp:

enskilda sparbänkernas behållning den ³¹ / ₁₂ 1892	kronor	298,456,083: —
postsparbänkens behållning den ³⁰ / ₁₁ 1894	»	28,407,735: —

riksbankens, de enskilda bankernas samt aktie- och folkbankernas sammanlagda behållningar den ³⁰/₁₁ 1894, nemligen:

å sparkasseräkning innestående	»	14,432,934: —
å upp- och afskrifning innestående	»	76,613,083: —
å depositionsräkning	»	324,375,844: —

Summa kronor 764,285,679: —.

Häraf framginge, att tillgång å disponibla medel *inom* landet icke saknades.

Bästa utvägen att tillgodose förutnämnda försvarsbehof låge otvifvelaktigt uti ett lämpligt anlåtande af *den inhemska statskrediten* i likhet med hvad andra länder gjorde, såsom England, Frankrike m. fl.; utan upptagande af lån skulle till och med dessa rika länder icke städse kunna hålla hela sitt krigsväsende fullt effektivt efter tidens fordringar. Man nöjde sig der med att betäcka ränta och amortering å dessa lån med de årliga statsinkomsterna; och annat kunde man väl icke sätta i fråga i vårt land, då det gälde tillgodoseende inom kort tid af försvarsbehof, som kräfde stora kostnader. Med vårt nu brukliga sätt att söka bestrida dylika utgifter med de årliga inkomsterna funne vi oss snart helt och hållet magtlösa att genomföra de omfattande förbättringar i försvarsväsendet, hvilka här vore i fråga. Inhemsk statskrediten gafve oss deremot kraft till detta utan att taga i anspråk folkets skatteförmåga öfver höfvan. Försvarsbördan i sin helhet kunde på detta sätt göras jemnare, och endast derigenom torde viktiga delar af vårt krigsväsende, hvilka blifvit försummade allt för länge, kunna inom kort tid vederbörligen tillgodoses. Genom det inhemska statskreditsystemets anlåtande för här ifrågavarande ändamål sattes dessutom kapitalen i

omlopp, uppmuntrades och upparbetades *inhemsk* industri, och på samma gång komme de penningar, som offrades för att skänka fosterlandet politisk trygghet, att medföra afsevärda fördelar för näringarna. Ej heller komme på detta sätt den allmänna penningrörelsen att af de försvarsanslag, som här ifrågasattes, betungas, utan tvärtom komme denna rörelse att höjas genom tillkomsten af nya betalningsmedel och spekulationsföremål i form af statsobligationer, belånade och betalbara inom landets olika delar.

Dessa obligationer borde utgifvas endast på svenska språket, i smärre valörer, löpande med högst 3,6 procents ränta, ouppsägbara från långifvarens sida, fördelade i serier samt mot i öfrigt samma vilkor som senaste statslån. Lämpligast syntes, att olika lån upptoges för här ofvan nämnda särskilda försvarsändamål, enär dessa betingade olika amorteringstider.

Då fartygsmateriels varaktighet kunde beräknas till 30 år, vore rättast, att amorteringstiden för det lån, som afsåge sjöförsvarets tillgodoseende, bestämdes till omkring 30 år, hvaremot det för befästningar afsedda lånet borde kunna gifvas en amorteringstid af 40 år. Vapenlånet syntes böra amorteras å ungefär 30 år.

De lånebehof, som på grund af ofvanstående skulle förefinnas, kunde i runda tal beräknas:

för flottans nybyggnad till	kronor	40,000,000: —
» fortifikationsbehof »	»	15,000,000: —
» gevärsanskaffning »	»	5,000,000: —
	<u>Summa</u>	<u>kronor 60,000,000: —.</u>

Enligt sakkunnig persons beräkning utgjorde annuiteten å ett 3,6 procents lån af kronor 40,000,000, amorterad på 30 år, i rundt tal kronor 2,202,000: — och på ett dylikt lån af kronor 15,000,000: —, amorterad på 40 år, kronor 713,000: — samt å ett dylikt af kronor 5,000,000: —, amorterad på 30 år, kronor 275,000: —. Men då dessa lån icke borde upptagas annat än i mån af utförandet af de ifrågavarande arbetena, hvilket torde medtaga en tid af 10 år, borde hvarje serie af lånen utgöra $\frac{1}{10}$ af desamma och de årliga annuiteterna utgå med deremot svarande belopp. Nedanstående tablå visade, huru annuiteterna för de 3 lånen endast småningom under de 10 första åren uppnådde ofvanstående belopp.

	Annuiteter å lån		
	för flottans nybyggnad.	för fortifika- tionsbehof.	för gevärs- anskaffning.
1:a året	220,200: —	71,300: —	27,500: —
2:a »	440,400: —	142,600: —	55,000: —
3:e »	660,600: —	213,900: —	82,500: —
4:e »	880,800: —	285,200: —	110,000: —
5:e »	1,101,000: —	356,500: —	137,500: —
6:e »	1,321,200: —	427,800: —	165,000: —
7:e »	1,511,400: —	499,100: —	192,500: —
8:e »	1,761,600: —	570,400: —	220,000: —
9:e »	1,981,800: —	641,700: —	247,500: —
10:e »	2,202,000: —	713,000: —	275,000: —.

Vid uppförandet i de årliga budgeterna å vederbörande hufvudtitlar af dessa annuiteter komme således desamma blott så småningom att taga i anspråk statens inkomster för lånens förräntande och amortering; men äfven då annuiteterna under tionde året nådde sitt maximum, syntes de belopp, hvartill de uppginge, icke böra verka afskräckande. Vid denna tid, då grundskatteafskrifningen vore afslutad, och de försvarsbehof, som berodde på 1892 års urtima Riksdags beslut, blifvit tillgodosedda, kunde väl de belopp, som här vore i fråga, icke alltför mycket försvåra årsbudgeternas uppgörande.

Ehuruval det måtte förefalla mången djerft att framställa ett i vårt land så ovanligt förslag som detta, hade motionärerna dock dristat göra det, då fara vore, att, om icke kraftiga åtgärder, och detta *mycket snart*, vidtoges för tillgodoseende af här ifrågasatta viktiga försvarsmål, våra bemödanden härutinnan sedermera komme *för sent*; några få dagars brandskattning och blockering af våra större kuststäder samt sköfling och bränning af våra kuster, fiendens inträngande i och besättande af delar af vårt land, hvilka i saknad af befästningar ej kunnat försvaras af härför disponibla, men fienden kanske icke blott i antal, utan äfven i beväpning underlägsna trupper, kunde ålägga landet bördor, som *ensamt i ekonomiskt hänseende* i värde komme att uppgå till *många gånger* de belopp, som här vore föreslagna att förskottas för uppnående af det fosterländska målet: *en tryggad sjelfständighet*.

Samtliga dessa motioner sammanfalla derutinnan, att motionärerna anse sjöförsvarets stärkande påkalla extra åtgärder, samt att, då härtill skulle åtgå större belopp än som rimligen kan med nuvarande statsinkomster undandragas andra statsverkets behof, lånta medel måste härtill anlitas. Motionerna sammanfalla jemväl deruti, att upplåningen förutsättes skola ega rum inom landet emot obligationer, som åtminstone från långgifvarens sida skulle vara ouppsägbara.

Deremot skilja sig motionerna i flera andra viktiga hänseenden. Så afse herrar Almströms m. fl. och Lilliehööks m. fl. motioner, att samma utväg, som föreslås för sjöförsvarets förstärkande, jemväl bör anlitas för fullständigandet af det fasta försvaret och för härens fullständiga beväpning. Vidare förutsättes i dessa motioner, att annuiteterna för lånemedlens återgåldande, så till kapital som ränta, skulle uppföras i de årliga budgeterna å vederbörande hufvudtitlar, under det att herr af Buréns motion innebär, att räntan skulle uppehållas med en skatt af 1½ million kronor, lagd på cigarrer, tobak och äfven på lyxartiklar och spel, medan sjelfva lånen icke skulle inbetalas i vidare mån än efter statens eget godfinnande och när kursen å obligationerna vore låg, och friherre Klinkowström synes vilja lägga såväl amortering som ränta på riksgäldskontoret i öfverensstämmelse med de grunder, som blifvit fastställda beträffande 1887 års lån. Slutligen skilja sig motionerna jemväl i det hänseendet, att medan de förra motionerna utmynna deruti, att, innan någonting vidare af Riksdagen beslutes, frågan om såväl de erforderliga beloppens storlek som sättet för deras anskaffande bör öfverlemnas till Kongl. Maj:ts ytterligare utredning och pröfning, hvarför deri föreslås en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran härom, så hemställas i friherre Klinckowströms och herr af Buréns motioner, att Riksdagen omedelbart ville fatta beslut på sätt de hvar för sig föreslå.

Då utskottet nu går att utlåta sig i anledning af de sålunda föreliggande motionerna, vill utskottet till en början uttala den mening, att då försvaret, beträffande såväl hären som flottan, i afseende å *personalen*, genom statsmagternas samverkan, inom de närmaste åren bör anses blifva satt i ett med hänsyn till landets krafter att bära kostnaderna derför någorlunda tillfredsställande skick, det såväl ur den allmänna trygghetens som ur ekonomisk och hvarje annan synpunkt måste vara ett stort önskningsmål, ja, en bjudande pligt, att ingenting underlåtes, som göras kan, för att jemväl den erforderliga *materielen* anskaffas och annat till försvaret hörande ordnas så fort ske kan, hvarförutan, om krig uppstår — och det är ju därför såväl den ena som

den andra bör finnas — personalen trots alla ansträngningar föga kan uträtta. Ingen inom näringarna eller industrien skaffar sig en personal beräknad att kunna bedriva en storartad verksamhet utan att i sammanhang dermed bereda tillgång till de verktyg och redskap, som bedrivandet af denna verksamhet betingar för att densamma må kunna med framgång bestå. Den, som uraktlåter detta, går säker undergång till mötes. På samma sätt är förhållandet med en stat. Hvertill tjenar väl att uppsätta, underhålla och öfva en stor personal till landets försvar, på land och till sjös, om icke denna personal förses med de redskap och hjälpmedel — vapen, fartyg, fasta stödjepunkter m. m. — som äro nödvändiga för att densamma, när krigets dag kommer, skall kunna icke blott kämpa, utan äfven segra.

Att dessa vapen, fartyg, fasta stödjepunkter m. m., som vårt försvar ännu behöfver för att kunna anses fullständigadt, icke inom rimlig tid skola kunna åstadkommas ensamt genom anvisningar inom budgetens ram, lärer få anses vara för en hvar uppenbart. Flottans behof, för att hon må kunna uppbringas till den styrka, som 1892 års sjökrigsmaterielkomité i nära öfverensstämmelse med 1882 års stora sjöförsvarskomité ansett böra åstadkommas, på det att försvaret i denna del må anses tryggande, utan att kostnaderna därför öfverstiga vår bärkraft, utgör enligt herrar Almströms m. fl. och Lilliehööks m. fl. beräkning nära 47 $\frac{1}{2}$ millioner kronor. För att de värsta luckorna ibland landförsvarets behof må kunna fyllas anse samma motionärer 20 millioner kronor vara behöfliga. Under de senaste tio åren (1886—1895) har å extra stat beviljats för landt- och sjöförsvaret hvarterda i rundt tal 1,600,000 kr. i medeltal årligen. För det förra något mindre (1,590,975) och för det senare något mera (1,603,795). För att fylla endast de behof, som nämnda motionärer uppgifva, skulle således, om allt lemnades att fortgå på samma sätt som under de senaste 10 åren, 12 $\frac{1}{2}$ års extra anslag erfordras för landtförsvaret och 30 års extra anslag för sjöförsvaret, utan att hvad detta senare angår någon hänsyn tages till den förnyelse, som sjöförsvarets materiel under tiden måste undergå. Extra åtgärder i den riktning, som dessa motionärer ifrågasätta, synas därför vara enda utvägen för att kunna göra vårt försvar effektivt.

Hvad sjöförsvaret angår vill dock utskottet emot motionärerna ifrågasätta, huruvida det kunde vara rådligt eller ens nyttigt, der icke särskilda oförutsedda förhållanden inträda, att besörja hela den behöfliga förstärkningen på den korta tid, som de samtliga antyda, eller inom 10 år. Denna del af frågan synes utskottet böra betraktas icke uteslutande ur synpunkten att fortast görligt få den bästa tjenliga materielen, utan

jemväl med hänsyn till möjligheten att kunna framgent vidmagthålla densamma i sådant skick, att den i nöjaktig mån motsvarar hvarje tids fordringar, samt att den må kunna inom landet erhållas. Herrar Almström m. fl. och Lilliehöök m. fl. beräkna i sina motioner pansarbåtarnas och avisofartygens tjenstbarhet till omkring 30 år och minbåtarnas till omkring 20 år samt antyda, att annuiteten å det lån, som skulle för anskaffningen upptagas, komme, under förutsättning att amorteringstiden bestämmes till 30 år, att uppgå till något öfver 2,200,000 kronor årligen. Med denna beräkning med afseende å fartygens tjenstbarhetstid, för avisofartygen dock nedsatt till 25 år, skulle förnyelsekostnaden för den materiel, som 1892 års sjökrigsmaterielkomité föreslår, uppgå till 2,233,700 kronor eller i rundt tal $2\frac{1}{4}$ millioner kronor årligen, hvilket belopp således vore det, som för sjökrigsmaterielens vidmagthållande till den uppgifna styrkan borde af Riksdagen beviljas. Om dessa motionärers förslag följdes och Riksdagens anslag vore inskränkt till dessa $2\frac{1}{4}$ millioner, så skulle under de 20 år utöfver de 10 anskaffningsåren, som amorteringen påginge, högst 50,000 kronor årligen vara att för nybyggnadsändamål disponera, med den påföljd, att, vid slutet af denna period, den befintliga materielen till en del (den som redan nu finnes) öfverskridit, och den öfriga stode vid gränsen af den tid, då densamma upphörde att vara till krigsändamål tjenstbar och följaktligen borde i sin helhet förnyas, hvarmed äfven hade förlorats der vigtiga fördelen, som följer af en mera systematisk förnyelse, att alltid någon del af materielen står i jemnhöjd med det bästa af motsvarande slag, som finnes inom andra mariner, en fördel, som detta sätt skulle utesluta. Men icke nog härmed. Det skulle icke vara förenligt med en sund inhemsk krigsfartygsbyggnadsindustri att under 8 å 10 år hafva varfven fullt upptagna med sådan byggnad, hvartill en mängd särskilda kostbara maskiner, redskap och anläggningar erfordras, för att 2 å 3 lika långa perioder derefter lemna dem utan all dylik byggnad. Om vi skola kunna hoppas att inom landet få till stånd ett genomfördt sjökrigsmaterielprogram, sådant som det 1892 års komité utarbetat, och dervid såväl kanon- som pansarplåtstillverkningen i betydligt större utsträckning, än som för närvarande är fallet, skall kunna bedrifvas inom landet, hvartill utsigter icke synas saknas, lärer derfor ett vilkor vara så godt som oeftergiffligt, nemligen att beställningarna deraf följa någorlunda jemnt och icke hopas på en kortare tid, som efterföljes under en längre tid af alls inga.

Utskottet tror derfor, att, der icke oförutsedda omständigheter inträda, som kunna göra större skyndsamhet nödvändig, sjöförsvarets och den

inhemska sjökrigsmaterielsbyggnadsindustriens sunda utveckling lika mycket bjuda, att extra åtgärder för det förras förstärkande inskränkas till hvad som kan erfordras för att afhjelpa de allra nödvändigaste behofven. Våra 2:a och 3:e klassens pansarbåtar samt 1:a klassens kanonbåtar äro visserligen icke af beskaffenhet att såsom stridsredskap kunna ställas i jembredd med 1:a klassens pansarbåtar och avisofartygen. Men om de förändras på sätt, som meraberöda komité föreslog och som delvis redan skett, synas de dock kunna uppfylla viktiga försvarsändamål, i synnerhet inom våra skärgårds- och hamnområden. Af dessa skäl håller utskottet före, att nu ifrågavarande extra åtgärder för anskaffning af sjökrigsmateriel böra inskränkas till hvad som kan fordras för att inom de närmaste åren fylla de farligaste luckorna, och att med beräkning af $2\frac{1}{4}$ millioner i årligt nybyggnadsanslag, eller det belopp, som, under förutsättning af ofvan angifna varaktighetstid hos materielen, erfordras till densammas förnyelse, hvad som återstår, sedan annuiteten å det belopp, som i öfverensstämmelse härmed finnes böra upplånas, blifvit afdraget, årliga återstoden användes till en följd-riktig anskaffning af den felande och den gamlas ersättande med en fullt tidsenlig sådan. Med inberäkning af hvad som kan erhållas för det vid innevarande års riksdag för år 1896 anvisade nybyggnadsanslaget bör vid slutet af samma år finnas 4 1:a klassens, 4 2:a klassens och 7 3:e klassens pansarbåtar, 1 avisofartyg och 9 1:a klassens kanonbåtar samt 6 1:a klassens och 9 2:a klassens minbåtar. Om upplåningen inskränkes till hvad som under de fyra närmast derpå följande åren behöfves för att tillsammans med årsanslaget nyanskaffa 4 pansarbåtar, 1 avisofartyg samt 14 1:a klassens och 6 2:a klassens minbåtar äfvensom nybestycka 2:a klassens pansarbåtarna och 1:a klassens kanonbåtarna i enlighet med 1892 års komités förslag, så skulle vid utgången af år 1900 materielen komma att bestå af 8 1:a klassens, 4 2:a klassens och 7 3:e klassens pansarbåtar, 2 avisofartyg och 9 1:a klassens kanonbåtar samt 20 1:a klassens och 15 2:a klassens minbåtar, lemmande således, på det att 1892 års komités program må blifva till fullo genomfördt, att under amorteringstiden, beräknad till in alles 30 år, ytterligare anskaffa 7 1:a klassens pansarbåtar (deraf 4 för att ersätta de gamla 2:a klassens) 4 avisofartyg (för att ersätta 1:a klassens kanonbåtarna) samt 10 1:a klassens och 5 2:a klassens minbåtar. I öfverensstämmelse härmed, och under antagande att $2\frac{1}{4}$ millioner komme att till fartygsmateriel årligen anvisas, skulle upplåningen för sjöförsvaret kunna inskränkas till 10 à 11 millioner kronor.

Hvad laudtförsvaret vidkommer skulle dess fullständigande i de

sistnämnda motionernas syfte icke afse något, för hvars vidmagthållande fordras successiv förnyelse. Hvad som för detsamma skulle åstadkommas, på sätt motionärerna antydt, skulle bestå i en mansålder och en del ännu längre. 20 millioner, amorterade inom 30 år, bärande en ränta af 3,6 procent, skulle betinga en annuitet af omkring 1,100,000 kronor, hvadan med beräkning af lika belopp å extra stat, som under de senare åren beviljats i medeltal, ett öfverskott af $\frac{1}{2}$ million årligen skulle förefinnas till fyllande af andra sådana landtförsvarets behof, som böra å extra stat utgå.

Upplåning af medel för ändamål af ifrågavarande beskaffenhet är visserligen en temligen ny utväg i vårt land, och kunde upplåningen icke ske inom detsamma eller medgäfvade icke beloppen, som borde kunna å extra stat för försvarsändamål anvisas, att annuiteterna för lånets återgåldande uppfördes å hufvudtitlarna, skulle utskottet visserligen tveka att förorda en sådan.

Men uppenbart torde vara, att, förutom den omätliga fördelen att inom en icke allt för aflägsen framtid kunna motse försvaret sålunda fullständigadt inom den ram, som våra materiella tillgångar kunna anses medgifva, det bör för båda statsmagterna blifva en lättnad i deras omfattande arbeten för landets utveckling och betryggande att vara befriade från den farhåga, som förefinnes i försvarsverkets nuvarande ofullständighet i här berörda afseenden. Derjemte torde härmed följa, att utvecklingen och förbättringen inom andra samhällsområden skulle kunna i långt större omfattning än eljest blifva tillgodosedda, hvartill kommer, att de extra likasom de ordinarie utgifterna för försvaret blefve jemnare fördelade på en längre följd af år. Icke anser heller utskottet, att dessa arbeten och anskaffningar för försvaret skola blifva väsentligt dyrare därför att de skulle bestridas medelst räntebärande lån. Den planmessighet och kontinuitet i arbetet, som på detta sätt möjliggöres, skall tvifvelsutan bidra till sådana besparingar i kostnaderna, att de i afsevärd mån uppväga ränteutgifterna.

För öfrigt kan utskottet icke föreställa sig, att upptagandet inom landet af ett sådant lån till icke större belopp, fastän icke i ordets rätta bemärkelse för produktivt ändamål, kan på minsta vis rubba landets kredit i utlandet. Svenska staten är mindre skuldbelastad i förhållande till invånarcantalet, Finland undantaget, än något annat kustland i Europa, och jemväl i förhållande till de årliga statsinkomsterna, Norge och Finland undantagna, ty under det att statskulden, fördelad på antalet invånare, belöper sig i Portugal till 593 kronor, i Frankrike till 495 kronor, i Holland till 358 kronor,

i Storbrittanien och Irland till 320 kronor, i Italien till 320 kronor, i Belgien till 276 kronor, i Grekland till 265 kronor, i Preussen till 191 kronor, i Ryssland till 91 kronor, i Danmark till 83 kronor, i Spanien till 76 kronor, i Norge till 63 kronor och i Finland till 18 kronor, så belöper den sig i Sverige till 58 kronor per invånare, och under det att till gäldande af deras statsskuld, om dertill användes hela statsinkomsten, det skulle åtgå i Portugal 16,8 år, i Grekland 9,0 år, i Holland 8,7 år, i Frankrike 8 år, i Italien 7,7 år, i Storbrittanien och Irland 7,4 år, i Belgien 6,6 år, i Spanien 5,6 år, i Ryssland 4,6 år, i Danmark 3,3 år, i Preussen 3,3 år, i Norge 2,3 år och i Finland 1,5 år, skulle dertill i Sverige åtgå 2,9 år.

Med hänsyn till de betydliga besparingar, som finnas inestående i sparbanker och andra kassor, torde någon svårighet icke heller vara att befara för att icke äfven större summor, än som här äro i fråga, med lätthet må kunna inom landet erhållas.

Utskottet anser likväl, helst sedan Riksdagen numera i enlighet med utskottets hemställan i sitt utlåtande angående anslagen under femte hufvudtiteln förklarar de af motionerna, som afsåge upptagande af lån för bestridande af kostnaden för anskaffningen under år 1896, vara besvarade genom Riksdagens anvisning af medel för detta ändamål, att icke någon åtgärd i förevarande hänseende bör vidtagas, innan fullständig utredning försiggått, ej mindre rörande lämpligheten af låns upptagande för ifrågavarande ändamål, än äfven beträffande de belopp, som borde på sådant sätt anskaffas; och då en sådan utredning inom vederbörande statsdepartement lätteligen torde kunna åstadkommas så snart, att densamma kan föreläggas näst sammanträdande lagtima Riksdag, hemställer utskottet,

att Riksdagen i anledning af herr friherre Klinckowströms, herr af Buréns, herr Almströms m. fl. och herr Lilliehööks m. fl. motioner måtte besluta i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade låta upprätta och för näst sammanträdande Riksdag framlägga utredning angående de anslagsbehof, som måste tillgodoses för att vårt försvar må såväl till lands som till sjös, jemväl hvad materielen angår, varda fullständigadt, tillika med förslag i hvad mån och på hvad sätt medel dertill må lämpligast beredas.

Stockholm den 9 maj 1895.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS PERSSON.

Reservation:

af herrar *A. Persson, H. Andersson, P. Pehrson, C. Persson, S. G. von Friesen, P. Holm, L. Jönsson, N. Petersson, A. P. Danielson, K. A. Kihlberg, P. Norberg* och *L. Norrby*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Då den af Riksdagen beslutade omorganisationen af hären och flottan, så vidt personalen beträffar, snart varder fullbordad, anser utskottet, i likhet med motionärerna, till följd häraf vara angeläget, att den materiel, som för denna personal erfordras för att den skall kunna fylla sin uppgift, varder anskaffad. Men den utväg för erhållande af de härför nödiga medel, motionärerna anvisat och föreslagit, nemligen att staten skulle för berörda ändamål inom landet upptaga lån, anser sig utskottet böra på det bestämdaste afråda. Om de stora europeiska staterna, som städse måste vara rustade till det yttersta, någon gång sett sig nödsakade att anlita en sådan utväg, finner utskottet detta icke utgöra något för vårt land efterföljansvärdt exempel. Under detta århundrade har svenska staten, tack vare en långvarig fred, upptagit lån endast för produktiva ändamål, hvilket väsentligen bidragit att stärka statens kredit i utlandet. Utskottet anser för denna kredit mindre välbetänkt att rubba berörda praxis och upptaga statslån jemväl för improduktiva ändamål, helst utskottet är öfvertygad, att, huru än de föreslagna obligationerna blefve affattade och afyttrade, de dock skulle söka sig väg till utlandet och der vilseledande inverka på uppfattningen om ändamålen med statens utländska lån.

Men icke blott med hänsyn härtill, utan jemväl i försvarets eget intresse anser utskottet denna utväg icke vara tillrädlig. Genom att nästan på en gång för ändamålet använda så stora belopp, som motionärerna förutsatt, skulle visserligen allt det väsentligaste af den erforderliga krigsmaterielen kunna under den närmaste framtiden anskaffas, men med de hastiga förändringar, typer och modeller äro underkastade, skulle den sålunda förvärfvade materielen, i synnerhet den som tillhör flottan, snart icke längre vara tidsenlig, hvaraf utskottet befarar, att följden skulle blifva, att nya lån måste för ändamålet upptagas.

Tryggast synes det utskottet därför vara att fortgå på den väg, Riksdagen i detta afseende hittills beträddt, nemligen att för ifrågavarande ändamål anvisa skattemedel. På senare tid hafva af Kongl Maj:t åtskilliga framställningar gjorts om anskaffande af nödig krigsmateriel

och stärkande af det fasta försvaret. Så vidt skattemedlen dertill lemnat tillgång, har Riksdagen sökt att fylla det oundgängligaste behovet i berörda hänseende, och utskottet hyser den vissa tillförsigt, att, i den mån statens inkomster dertill lemna tillgång, Riksdagen icke skall underlåta att, om så erfordras, ytterligare tillgodose ifrågavarande behof.

Under uttalande häraf hemställer utskottet alltså,

att herr Almströms m. fl. samt herr Lilliehööks m. fl. äfvensom friherre Klinckowströms och herr af Buréns omförmälda motioner, de sistnämnda i hvad de ej redan besvarats, icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd;

af herrar *H. P. P. Tamm* och *H. R. Törneblad* mot den af utskottet använda motiveringen.

Herrar *G. D. R. Tornerhjelm*, *A. G. L. Billing* och *E. Fränckel* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
